

Aan de gemeenteraad van Helmond

Helmond, 19 juni 2013

Onderwerp: Rapportage informatieopdracht

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

In uw vergadering van 4 juni jl. heeft u naar aanleiding van het feit dat wethouder Tielemans zijn ontslag had ingediend en de coalitiepartner SDOH-HB-D66 zijn steun aan het college had ingetrokken, unaniem een motie aangenomen. Constaterende dat daarmee een meerderheid in de gemeenteraad voor het zittende college niet langer voorhanden is en overwegende dat de stad tot aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 bestuurd moet worden, sprak de motie uit dat er zo spoedig mogelijk een externe informateur aangesteld moest worden. De informateur diende, aldus de motie, zo spoedig mogelijk te starten met het consulteren van alle partijen vertegenwoordigd in uw gemeenteraad teneinde de mogelijke oplossingen te bundelen om een bestuurbare samenwerking in de raad en college te bewerkstelligen. Uw raad verzocht de aan te zoeken externe informateur verslag uit te brengen aan de gemeenteraad.

Op 6 juni jl. heeft de voorzitter van de gemeenteraad mij benaderd met het verzoek om de functie van extern informateur op me te nemen. Op dit verzoek ben ik ingegaan. De fractievoorzitters in uw gemeenteraad hebben vervolgens op mijn voordracht positief gereageerd.

De afspraak was dat uw raad uiterlijk 25 juni 2013 diende te worden geïnformeerd. Thans ben ik in staat mijn bevindingen van het informatieonderzoek aan u uit te brengen.

Eerst zal ik verslag doen van het informatieproces. Daarna zal ik u rapporteren over mijn bevindingen.

Deze rapportage zal ik afsluiten met een advies hoe het vervolg dient te zijn om zo snel mogelijk in het belang van de stad uit de huidige bestuurlijke impasse te komen.

Het informatieproces

De werkzaamheden zijn gestart met het voeren van gesprekken op donderdag 13 en vrijdag 14 juni jl. met de burgemeester, de wethouders en de gemeentesecretaris. Omdat wethouder J. van den Heuvel niet in de gelegenheid was tot een gesprek, is hij op 14 juni per e-mail benaderd met enkele vragen. Deze heeft hij nog dezelfde dag per kerende e-mail beantwoord. Op zaterdag 15 juni zijn met alle fractievoorzitters gesprekken gevoerd. Op verzoek van de beide fractievoorzitters zelf zijn de fracties Helmond Aktief en Trots gezamenlijk het gesprek met mij aangegaan. Bij alle gesprekken hebben de fractievoorzitters zich laten vergezellen door één of twee personen. Naar mijn waarneming zijn alle gesprekken in goede orde verlopen. Na de gesprekken ben ik met mijn ambtelijke ondersteuner aan de slag te gegaan om alle verkregen informatie te bundelen, te analyseren en een advies aan uw gemeenteraad te formuleren. Dat advies is volledig gebaseerd op de gesprekken met de fractievoorzitters.

De bevindingen

Voordat ik op de uitkomsten inga, kan ik niet nalaten u te melden dat ik buitengewoon positief ben over de wijze waarop de fracties zich zonder uitzondering hebben opgesteld. Alle fracties bleken zich goed te hebben voorbereid op hun gesprek en hebben zich in de gesprekken helder en open geuit, waardoor er bij mij geen twijfel bestaat over welke oplossing in deze situatie nog mogelijk is. Het viel op dat alle partijen hebben gedacht in oplossingen en niet in blokkades. Afgezien van de wethouder, die is teruggetreden uit het college van burgemeester en wethouders, zijn ook door geen enkele partij blokkades uitgesproken tegen de wethouderskandidatuur van personen uit uw gemeenteraad dan wel uit het college. De partijen laten het aan de desbetreffende fracties over welke personen zij voordragen als kandidaat-wethouder, als dat opportuun wordt.

Dat partijen het niet altijd met elkaar eens zijn, is evenzeer evident. Maar de overtuiging dat de stad bestuurd moet worden en er dus zo snel mogelijk een door de gemeenteraad voldoende gesteund college dient te komen, is bij de hele gemeenteraad aanwezig.

De gesprekken brengen mij er het geheel overziende toe de gemeente Helmond te complimenteren met een zeer gemotiveerde gemeenteraad, die hart heeft voor de stad.

In de gesprekken is door de fractievoorzitters een behoorlijk aantal uiteenlopende opties aangedragen voor de samenstelling van een college tot aan de gemeenteraadsverkiezingen. Ik geef hieronder eerst de opties weer. Ik maak bij deze opsomming vooraf de opmerking dat ik vertrokken ben vanuit de veronderstelling dat de wethouders, die geen ontslag hadden ingediend, aanblijven. Deze veronderstelling is gestoeld op het gegeven dat er vanuit uw gemeenteraad op of na 4 juni jl. de positie van deze wethouders niet ter discussie is gesteld. De veronderstelling is telkens in de vorm van een open vraag aan de fracties voorgelegd. Nadrukkelijk voeg ik eraan toe dat de opties - afgezien van de hierboven beschreven veronderstelling – niet door mij als extern informateur zijn aangedragen, maar door de partijen zelf tijdens de gesprekken. Voor de duidelijkheid heb ik aan het slot van elk gesprek de conclusies met de gesprekspartners samengevat.

De opties

- Optie 0: Minderheidscollege, d.w.z. het zittende college met de overgebleven wethouders zit de rit uit tot aan de gemeenteraadsverkiezingen en zoekt voor elk raadsvoorstel voldoende steun bij de gemeenteraad (12 zetels).
- Optie 1: Herstel van de huidige coalitie (Optie "Lijmen"), d.w.z. de breuk binnen de huidige coalitie Samen Daadkrachtig van CDA - SDOH-HB-D66 - VVD wordt hersteld en dit college maakt met de vier overgebleven wethouders het karwei af tot aan 19 maart 2014 (21 zetels).
- Optie 2: CDA – VVD – PvdA . Er wordt een minderheidscollege gevormd door deze drie partijen. Er wordt een vierde partij gevonden, met wie gedoogsteun wordt afgesproken (18 zetels).
- Optie 3: CDA – VVD – PvdA – vierde partij. Er wordt in vergelijking met Optie 2 een vierde partij gevonden, die toetreedt tot het college (18+ zetels).
- Optie 4: SDOH-HB-D66 – VVD – PvdA. Twee van de drie fracties in de coalitie Samen Daadkrachtig blijven in het college, in plaats van het CDA gaat de PvdA deelnemen aan het college (21 zetels).
- Optie 5: Regenboogcoalitie: Er komt een college, dat wordt gevormd door vijf partijen, die gezamenlijk voldoende steun hebben in de gemeenteraad. Een dergelijke optie is ook bij de collegevorming in 2010 aan de orde geweest (18+ zetels).

Afweging

De opties een voor een aflopend ben ik tot de conclusie gekomen dat thans alleen voor Optie 4 SDOH-HB-D'66 - VVD – PvdA voldoende draagvlak bestaat in uw gemeenteraad.

Voor Optie 0 Minderheidscollege kiest één fractie in de huidige oppositie (SP).

Voor Optie 1 Lijmen is onvoldoende draagvlak. Daarvoor opteren alleen het CDA en de fractie Helder Helmond. Het CDA kiest daarbij voor een college met vier wethouders en tekent wel aan dat waar nodig herstel van de verhoudingen tussen de wethouders onderdeel van het lijmproces moet zijn. De VVD sluit Optie 1 niet op voorhand uit, maar deze oplossing heeft niet de eerste voorkeur van de VVD. Ook deze fractie stelt in dat geval herstel van de verhoudingen als voorwaarde.

Optie 2 CDA – VVD - PvdA, die inhoudt dat ook per raadsvoorstel voldoende steun in de gemeenteraad moet worden gevonden, heeft bij geen enkele partij de eerste voorkeur. Geen van de andere partijen blijkt bereid tot het leveren van gedoogsteun zonder zelf deel te nemen aan het college. Twee partijen (CDA en PvdA) geven dit als tweede voorkeur aan, voor het geval dat andere oplossingen niet bereikbaar zijn.

Optie 3 CDA – VVD – PvdA – 4^e partij krijgt de steun van twee fracties (Helmond Aktief-Trots en Groen Links) en heeft de tweede voorkeur van Helder Helmond. Allen stellen dan wel dat inhoudelijk een aantal afspraken binnen de coalitie gemaakt dienen te worden.

Optie 5 Regenboogcoalitie is door een tweetal partijen (SP en Groen Links) genoemd, maar niet als eerste voorkeur. Daarbij hebben ze tijdens de gesprekken ook de verwachting uitgesproken, dat deze optie niet haalbaar zal zijn.

Resteert Optie 4 SDOH-HB-D66 – VVD – PvdA. De drie fracties, die van deze coalitie deel uit zouden gaan maken, zien dit als nadrukkelijk als eerste (PvdA en VVD) of enige (SDOH-HB-D66) voorkeur. Het is de enige optie, waarvoor voldoende steun in de gemeenteraad bestaat, als het formatieproces met succes kan worden afgerond.

Er zullen immers eerst tussen de fracties nog afspraken moeten worden gemaakt over de inhoud van de koers tot 14 maart 2013, over het aantal portefeuilles en over de portefeuilleverdeling.

De fracties van de VVD en SDOH-HB-D66 hebben aangegeven dat zij zich als deelnemers aan het college Samen Daadkrachtig achter de voorstellen van de Voorjaarsnota 2013 scharen. De PvdA stelt daarbij wel een aantal eisen, waarover onderhandeld moet worden. Beide andere fracties geven aan dat ze bereid zijn te deze onderhandelingen aan te gaan.

Advies

Op grond van de uitkomsten van de gesprekken met alle fracties in uw gemeenteraad op 15 juni jl. kom ik tot de slotsom dat de vorming van een college, dat gesteund wordt door de fracties van SDOH-HB-D66, VVD en PvdA thans de meeste kans van slagen heeft.

Ik adviseer u de voorzitter van uw gemeenteraad te verzoeken haar rol als procesbegeleider bij het oplossen van de bestuurscrisis te continueren tot op het moment dat deze crisis is opgelost. Het ligt daarom het meest in de rede dat de fractievoorzitters van SDOH-HB-D66, VVD en PvdA in overleg treden met de voorzitter van de gemeenteraad om met haar afspraken te maken over het aanwijzen van een (externe) formateur en de voortgang van het formatieproces.

De (externe) formateur krijgt de opdracht de leiding van de formatie op zich te nemen en heeft de opdracht om zo spoedig mogelijk gezamenlijk met (een vertegenwoordiging van) de drie fracties te komen tot een voorstel voor de vorming van een college, dat de stad gaat besturen tot aan de gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart 2014. Daarbij dienen zij overeenstemming te bereiken over de inhoudelijke uitgangspunten waarbij de Voorjaarsnota het vertrekpunt is, over de portefeuilleverdeling en over de kandidaat-wethouders, die aan uw gemeenteraad worden voorgedragen.

De formateur kan een beroep doen op ambtelijke ondersteuning.

Uiteraard ben ik graag bereid mijn advies en de overwegingen op grond waarvan ik tot dit advies ben gekomen nader toe te lichten en op eventuele vragen van uw kant in te gaan.

Ik sluit af met het uitspreken naar uw gemeenteraad van dank voor het in mij gestelde vertrouwen. Helmond verdient een spoedige oplossing van deze bestuurscrisis.

Hoogachtend,

Herman Klitsie, informateur